

Materiały do poznania chrząszczy (*Coleoptera*) fauny
krajowej

Contribution to the knowledge of Polish *Coleoptera*

napisali

STANISŁAW KINELSKI i ANDRZEJ SZUJECKI

Znajomość chrząszczy wchodzących w skład fauny Polski wciąż jeszcze jest niezadowalająca. Dotyczy to zarówno faunistyki jak i przede wszystkim ekologii i biologii olbrzymiej większości gatunków. Aktualnie wskazują na to w swych ostatnio wydanych „Kluczach do oznaczania owadów Polski” Dominik (1955) i Mroczkowski (1954).

Istotnie, poza obszarem Śląska, intensywnie eksploatowanym pod względem entomologicznym w ciągu przeszło 100 lat, z pozostałych dzielnic Polski istnieją najczęściej tylko fragmentaryczne doniesienia, pochodzące przeważnie sprzed kilkudziesięciu lat. Bardziej pełne wykazy chrząszczy zostały opublikowane jedynie z okolic Przemyśla, Częstochowy, Krakowa, powiatu zamojskiego, Pomorza, Wielkopolski i Mazur. Wykaz chrząszczy ziem polskich opracowany przez M. Łomnickiego w 1913 r., jest już przestarzały i bardzo niekompletny. Opracowanie nowego, pełnego i szczegółowego katalogu jest obecnie sprawą bardzo pilną i ważną.

Pragnąc przyczynić się do dalszego poznania chrząszczy fauny krajowej, z myślą o dostarczeniu danych do aktualne-

go, szczegółowego katalogu chrząszczy Polski, postanowiliśmy opublikować część zebranych przez nas materiałów jak również materiały znajdujące się w zbiorach Zakładu Entomologii Leśnej SGGW w Warszawie.

Do niniejszego spisu wybraliśmy naszym zdaniem gatunki najciekawsze pod względem faunistycznym. Gdzie było to możliwe, wiadomości o ich występowaniu pogłębiono obserwacjami biologicznymi i ekologicznymi. Z zamieszczonych w spisie dwa gatunki i jedna odmiana dotychczas nie były notowane z terenów Polski. Pozostałe należą przeważnie do tzw. „gatunków rzadkich”, których występowanie w kraju nie jest dokładnie wyjaśnione. Większość gatunków zebrano na terenach leśnych, przez co rozszerzono znajomość fauny chrząszczy różnych typów drzewostanów. Zdając sobie sprawę z trudności w opracowaniu tak szerokiego pod względem systematycznym materiału, konsultowaliśmy się ze specjalistami przy oznaczaniu gatunków należących do rodzin, którymi nie interesujemy się bezpośrednio. Tak więc *Anobiidae*, *Bostrychidae* i częściowo *Melandryidae* sprawdził dr Jan Dominik, *Curculionidae* oznaczył inż. Adam Gottwald, a sprawdził prof. St. Smreczyński, *Dermestidae* sprawdził mgr M. Mroczkowski, *Scolytidae* prof. M. Nunnberg. Dużą pomoc przy oznaczaniu szeregu gatunków oraz przy poszukiwaniu odpowiedniej literatury okazał mgr B. Burakowski, który też oznaczył niektóre *Carabidae* i *Elate-ridae*. Wszystkim tym Panom składamy w tym miejscu serdeczne podziękowanie.

We wszystkich pozostałych wypadkach oznaczone chrząszcze porównano z odpowiednimi gatunkami znajdującymi się w zbiorach systematycznych chrząszczy w Instytucie Zoologicznym PAN w Warszawie.

Materiały dowodowe znajdują się w zbiorze Zakładu Entomologii SGGW w Warszawie bądź w zbiorach prywatnych autorów.

W pracy przyjęto następujące skróty: (K.)=leg. St. Kinelski, (Sz.)=leg. A. Szujewski, ZEL=Zakład Entomologii Leśnej SGGW.

CARABIDAE***Carabus intricatus* L.**

Warcino, pow. Miastko, zima 1948, liczne okazy zimujące pod korą lub w próchnie starych pni (najczęściej bukowych) w lesie mieszanym (K.), Kadyny pow. Elbląg, IX 1953, 2 okazy w próchnie pod korą pniaka bukowego na skraju lasu mieszanego (K.).

***Carabus problematicus* Hbst.**

Rogów koło Koluszek, 6 V 1955, 1 okaz w borze mieszanym (Sz).

***Carabus auratus* L.**

Rogów koło Koluszek, 18 V 1956, 1 okaz w rowie na polu zebrał student Wydziału Leśnego SGGW Cz. Wolanin. Jest to jeszcze jedno stanowisko świadczące prawdopodobnie o dalszym rozprzestrzenianiu się tego gatunku w Polsce w kierunku wschodnim i południowo-wschodnim (Makólski 1952a). Wymaga ono jednak dalszego potwierdzenia.

***Carabus menetriesi* Humm.**

Jeden okaz w zbiorach ZEI z etykietą: Puszcza Kurpiowska Ndl. Parciaki, leg. Jankowski.

Gatunek wschodnio-europejski w Polsce rzadki, znany z nielicznych miejscowości (Karpiński, Makólski 1952a). Żyje na torfowiskach i wilgotnych łąkach.

***Carabus convexus* F.**

Rogów koło Koluszek, 10 IX 1953, 1 okaz w ściółce lasu mieszanego; 17 XI 1956, 1 okaz (Sz.).

Makólski (1952a) zalicza ten gatunek do elementów fauny terenów otwartych. Często znajdowany również i w lasach (Borusiewicz, Kapuściński 1950, Hildt 1907, Bartoszyński 1937a, Karpiński, Makólski 1952a).

***Carabus nitens* L.**

Polanów, pow. Sławno, 20 V 1948, liczne okazy w rowku chwytnym w borze sosnowym świeżym (K.); Warszawa-Młociny, 10 V 1951, 1 okaz, leg. T. Malinowski; Ostrów Mazowiecka, 7 VI 1954, 1 okaz w rowie, w borze sosnowym świeżym (S.).

***Carabus clathratus* L.**

Ostrów Mazowiecka, 28 V 1955, 1 okaz w rowku chwytnym w borze sosnowym świeżym (Sz.). Gatunek w Polsce rzadki, znajdujący na terenach wilgotnych (torfowiskach, bagnach itp.). Środowisko w jakim znaleziono ten gatunek świadczy prawdopodobnie o odbywaniu wędrówek w okresie wiosennym, albowiem najbliższy podmokły teren (olszyna) znajdował się w odległości około 150 m. od miejsca znalezienia.

***Calosoma reticulatum* F.**

Margonin, pow. Chodzież, maj 1950, 1 okaz na piaszczystej wydmie porośniętej przez kostrzewę owczą — *Festuca ovina* L. (K.).

***Elaphrus ullrichi* Redt.**

Okolice Nowej Słupi, pow. Kielce, 29 V 1956, 1 okaz na piaszczysto-trawiastym brzegu rzeczki (Sz.). Występuje w Europie środkowej. W Polsce wykazany z kilku miejscowości w południowej części kraju (Nowicki 1873, Łomnicki 1886, Gerhardt 1910, Makólski 1952).

***Badister kineli* Mak.**

Ostrów Mazowiecka, 17 II 1958, 1 okaz w borze sosnowym świeżym, pod mchem na korze osiki w pobliżu szyi korzeniowej (Sz.). Gatunek opisany niedawno (Makólski 1952), dotychczas znany z Polski (Warszawa, Szczecin, Gdańsk, Toruń, Ełk, Międzyrzec Podlaski, Kazimierz Dolny, Nowa Sól, Wrocław), Ukrainy, Jugosławii i Austrii.

***Acupalpus dubius* Schilsky**

Klembów koło Tłuszcz, 28 V 1957, 1 okaz w drzewostanie grabowo-dębowym, leg. T. Rojecki (det. B. Burakowski).

***Dolichus halensis* (Schall.)**

Ostrów Mazowiecka, 25 VII 1956, 2 okazy w polu o glebie piaszczysto-gliniastej (Sz.).

***Masoreus wetterhali* (Gyll.)**

Ostrów Mazowiecka, 1 VIII 1954, 1 okaz, 18 VIII 1954, 1 okaz, VIII 1956, 1 okaz — wszystkie zebrane na otwartych terenach piaszczystych (Sz.).

STAPHYLINIDAE***Hapalaraea nigra* (Grav.)**

Świętokrzyski Park Narodowy, uroczysko Przyłaski, 26 X 1955, 1 okaz pod korą uschniętego, starego dębu (Sz.). Gatunek szeroko rozprzestrzeniony w Palearktyce, jednak rzadki. W Polsce wykazany tylko z kilku miejscowości w południowej części kraju.

***Hapalaraea melanocephala* (F.)**

Świętokrzyski Park Narodowy, 11 IV 1956, 1 okaz wysiany z wilgotnego mchu na śródleśnej łące porośniętej przez *Salix cinerea* L. (Sz.). Gatunek rzadki, rozprzestrzeniony w Europie północnej i środkowej. W Polsce dotychczas był wykazany z Karpat (Łomnicki 1913), Baraniej Góry (Kotula 1873), Czantorii w Beskidach (Wanka 1920), Śląska (Gerhardt 1910), okolic Poznania (Szulczewski 1949), Koszalina (Lullwitz 1915). Najczęściej znajdowany pod odstającą korą drzew liściastych, a w szczególności buka.

***Acidota crenata* (F.)**

Ostrów Mazowiecka, 15 V 1955, 11 okazów w rowku chwytym w świeżym borze sosnowym. Rogów koło Kolušek, 3 V 1954, 1 okaz pod kamieniem w lesie mieszanym.

Gatunek wykazany z szeregu miejscowości w Polsce, najczęściej uważany za rzadki i znajduwany w pojedynczych okazach. Występuje przeważnie na wilgotnych stanowiskach (mszary śródleśne, łąki itp.). W Ostrowi Mazowieckiej znaleziono go w odległości około 150 m od wilgotnej olszyny, co być może świadczyłoby o wędrówkach tego gatunku w okresie wiosennym.

Stenus lustrator Er.

Nadleśnictwo Łobodno koło Częstochowy, 23 VI 1957, 1 okaz wykoszony przed zachodem słońca (godz. 20) w starszym drzewostanie sosnowym w pobliżu wilgotnej zakleszczonej gruntu, porosłej sitem (*Juncus* sp.) i torfowcami (*Sphagnum* sp.) (Sz.). Białowieski Park Narodowy, 29 VII 1957, 1 okaz (samiec) na mszarach porośniętych przez *Betula humilis* Schrk. (leg. J.J. Karpiński). Jest to, jak się wydaje, gatunek stenotopowy, charakterystyczny wyłącznie dla bagienistych terenów leśnych. Występuje w borach bagiennych, olszynach, a także w pobliżu małych bagienek leśnych, położonych nawet wśród suchych borów sosnowych. W Polsce znany z nielicznych miejscowości.

Stenus silvester Er.

Bojany nad Bugiem, powiat Ostrów Mazowiecka, 2 IV 1955, 1 samiec w napływkach Bugu (Sz.). Gatunek rzadki, wykazany z kilku miejscowości na Śląsku (Gerhardt 1910), okolic Przemyśla (Trella 1929), Morysinka pod Warszawą (Tenenbaum 1931), Poznania (Szulczewski 1922) oraz Mazur (Łomnicki 1913).

Stenus cautus Er.

Bojany nad Bugiem, powiat Ostrów Mazowiecka, 2 IV 1955, 1 samiec w napływkach Bugu (Sz.). W Polsce znajdowany sporadycznie i rzadko. Żyje na brzegach wód. Jego rozmieszczenie w kraju, podobnie jak i poprzedniego gatunku, nie jest dokładnie wyjaśnione.

***Stenus vafellus* Er.**

Ostrów Mazowiecka, 26 V 1957, 7 okazów pod kamieniem w wilgotnym miejscu przy studni, razem z 2 okazami *Stenus crassus* Steph., 1 VI 1957, tamże 3 okazy (Sz.). Chrząszcze znajdowały się na dolnej stronie zagłębionego w ziemi kamienia. Jedna para odbywała kopulację. *Stenus vafellus* Er. jest wg Hansena (1951) gatunkiem charakterystycznym dla ogrodów, gdzie żyje w ziemi kompostowej. Rzadziej znajduje się w innych środowiskach. W Polsce znajduje się sporadycznie, przy czym część spostrzeżeń być może odnosi się do bardzo podobnego *Stenus cautus* Er.

***Dianous coeruleus* (Gyll.)**

Orło, powiat Ostrów Mazowiecka, 21 III 1954, 3 okazy w napływkach rzeki Broczysko (Sz.). Gatunek znajduje się przeważnie na brzegach strumieni oraz pod mchem pokrywającym drewniane budowle wodne w górach i okolicach podgórskich. W Polsce z nizin (z wyjątkiem Śląska — Gerhardt 1910 i Wybrzeża — Lentz 1857) nie był wykazywany.

***Paederus ruficollis* F.**

Mierzvice nad Bugiem, powiat Łosice, 13 VI 1956, 3 okazy na błotnistym brzegu Bugu (leg. H. Szczepański). W Polsce wykazany z szeregu miejscowości w południowej części kraju. W północnej i środkowej Polsce dotychczas tylko kilkakrotnie notowany: Wielkopolska (Szulczewski 1922, Myrdzik 1933), Koszalin (Lullwitz 1915), Mazury (Lentz 1857), Kazimierz nad Wisłą (Jacentkowski 1912).

***Lithocharis nigriceps* Kr.**

Ostrów Mazowiecka, 30 VII 1956, 1 okaz w ogrodzie, w locie o zachodzie słońca (Sz.). Gatunek nowy dla fauny Polski. W Europie stanowi element napływowy. Do niedawna znany z południowej Azji, a w ostatnich latach odnaleziony w Niem-

czech, Austrii, Czechosłowacji, Holandii, Belgii, wschodniej Francji, północnych Włoszech i południowej Szwecji (Horion 1951).

Od pokrewnego gatunku *Lithocharis ochracea* Grav. różni się m.in. nierozszerzoną ku tyłowi głową o równoległych skroniach, dobrze widoczną gładką linią na środku przedplecza oraz budową ostatnich segmentów odwołka samców.

***Philonthus laevicollis* Boisd.**

Okolice Miechowa, 16-23 V 1946, 25 okazów (leg. M. Nunnberg). Występuje w Europie środkowej. Horion (1951) uważa go za gatunek górski i subalpejski. W Polsce poza Karpatami, Sudetami i okolicami podgóorskimi (Przemyśl, Sobótka, Racibórz) podany z Brudzynia i Grodziska w Wielkopolsce (Szulczewski 1922) oraz Wybrzeża (Złotoryzki 1949).

***Philonthus nitidus* F.**

Ostrów Mazowiecka, 25 VIII 1954, 1 okaz w odchodach bydłych w rowie przydrożnym, w pobliżu piaszczystego ugoru (Sz.). Wykazany z szeregu miejscowości na Śląsku i w południowej Polsce, położonych w górach lub okolicach podgóorskich. Ponadto podany z powiatu zamojskiego (Tennenbaum 1913) i Brudzynia w Wielkopolsce (Szulczewski 1922). Na nizinach bardzo rzadki i lokalny.

***Philonthus rectangulus* Sharp.**

Milanówek pod Warszawą, 29 IV 1952, 1 okaz (leg. R. Wojan); Rogów koło Koluszek, 4 V 1954, 1 okaz w rowie na skraju lasu i pola; Ostrów Mazowiecka, 24 VIII 1954, 1 okaz w stodole pod resztkami słomy (Sz.). Gatunek opisany w 1874 roku z Azji wschodniej, a następnie po pierwszej wojnie światowej odnaleziony we Włoszech. Obecnie znany jest z całej Palearktyki i Północnej Ameryki. Z Polski wykazany dotychczas z Tatr, Pienin, Podhala, okolic Krakowa, Łęczycy i Wybrzeża (Wallis 1938), z Grodziska Mazowieckiego (Tennenbaum 1938), Bytomia, Złotego Stoku, powiat

Ząbkowice, Sokołowska, powiat Wałbrzych (P o l e n t z 1937), Bolkowa, powiat Jawor, Wrocisławic, powiat średzki (P o l e n t z 1942). Podobnie jak i szereg innych gatunków tego rodzaju żyje w rozkładających się szczątkach roślinnych na polach i w ogrodach.

***Hesperus rufipennis* (Grav.)**

Warszawa-Bielany, 4 IV 1956, 1 okaz w próchnie dębu (leg. J. P a w ł o w s k i). Występuje w południowej i środkowej Europie. W Polsce bardzo rzadki, wykazany z Wrocławia, Karkonoszy (G e r h a r d t 1910), Murcek koło Bytomia (K o l b e 1924, 1931), Legnicy (K o l b e 1927), Wrocławia-Osobowic (K o l b e 1931), okolic Przemyśla (T r e l l a 1929). Żyje w próchnie drzew liściastych (dębu, topoli).

***Staphylinus fulvipes* Scop.**

Gatunek rzadki, występujący przeważnie lokalnie w górach i okolicach podgórskich Europy. W Polsce poza górami wykazany z Koszalina (L u l l w i t z 1915) i Mazur (L e n t z 1857). W zbiorach ZEL znajduje się 1 okaz tego gatunku z etykietą: „Novo-Alexandria prov. Lublin (Puławy), 12 V 1912 leg. A. I l i i n s k y j”.

***Euryporus picipes* (Payk.)**

Ostrów Mazowiecka, 26 VIII 1957, 1 okaz wysiany ze ściółki dębowej z wilgotnego rowu na skraju młodnika sosnowego (Sz.).

Wykazany z szeregu miejscowości na Śląsku i z okolic Przemyśla.

***Velleius dilatatus* (F.)**

Kadyny, powiat Elbląg, VII. 1952, 1 okaz na wyciekającym soku dębowym, leg. Z. L e w a n d o w s k i. Gatunek bardzo rzadki, w Polsce wykazany z kilku miejscowości na Śląsku (G e r h a r d t 1910, K o l b e 1924), okolic Przemyśla (T r e l l a 1929), Klemensowa w powiecie zamojskim (T e n e n-

baum 1918) i Otomina w powiecie gdańskim (Lentz 1857). Larwa tego gatunku żyje pasożytniczo w gniazdach szerszeni.

***Bolitobius cingulata* (Mnh.)**

Hrubieszów, 28 IV 1954, 1 okaz w ściółce w lesie dębowym (Sz.), Margonin, powiat Chodzież, 16 IV 1950, 1 okaz pod kamieniem na skraju lasu mieszanego z udziałem dębu (K.). Gatunek holarktyczny, jednak w Polsce znajduwany dość rzadko i sporadycznie w lasach liściastych.

***Tachinus subterraneus* (L.)**

Świętokrzyski Park Narodowy, Łysica, 10 IV 1956, 1 okaz w grzybie na pniu jodły pod śniegiem (Sz.).

***Deinopsis erosa* (Steph.)**

Bojany nad Bugiem, powiat Ostrow Mazowiecka, 2 IV 1955, 3 okazy w napływkach (Sz.). Występuje w Europie środkowej i północnej, jednak w Polsce dotychczas wykazany tylko z południowej części kraju i Grabieńca w powiecie gdańskim (Lentz 1857).

***Gymnusa brevicollis* (Payk.)**

Nadleśnictwo Łobodno koło Częstochowy, 9 VI 1957, 1 okaz w napływkach rzeczki Kocinki rozlanej na łąki i zarosła pod lasem.

***Oligota flavicornis* Boisd.**

Warszawa, 27 VII 1956, 1 okaz na liściach *Salix caprea* L., leg. H. Szczepański. Występuje w południowej, środkowej i częściowo północnej Europie oraz na Kaukazie. W Polsce dotychczas wykazany z kilku miejscowości na Śląsku (Gerhardt 1910), okolic Przemyśla (Trella 1929), Mazur (Łomnicki 1913). Gatunek rzadki, znajduwany na liściach *Ulmus* sp., *Marrubium* sp., *Quercus* sp., *Humulus lupulus* L. gdzie niszczy drobne pajęczaki z rodziny *Eriophyidae* powodujące wyrośla.

***Silusa rubiginosa* Er.**

Warszawa — Park SGGW, 10 VI 1954, 1 samiec pod korą leżącej topoli (Sz.).

***Dadobia immersa* Er.**

Nadleśnictwo Łobodno koło Częstochowy, 15 VI 1957, 1 okaz pod korą usychającego grabu w pobliżu chodników zakładanych przez *Xyleborus dispar* (F.), (Sz.).

***Haploglossa nidicola* (Fairm.)**

Pruszków koło Warszawy, 5 VII 1957, setki okazów w norach jaskółki brzegówki (*Riparia riparia* L.), leg. J. Gotzmana. Charakterystyczny współmieszkaniec wspomnianego ptaka, w Polsce wykazany z kilku miejscowości na Śląsku, z Pomorza, Mazur, Przemysła. O licznych występowaniu tego gatunku pisze jednak tylko Schmidt (1935). Zarówno Schmidt jak i J. Gotzman obserwowali go w podobnych warunkach. Mianowicie kolonia jaskółki brzegówki na Pomorzu znajdowała się na południowym stoku piaszczystego pagórka w pobliżu rzeki, w Pruszkowie leży ona na południowej stronie wykopu kolejowego. Tysiące znajdujących się wewnątrz gniazd i wychodzących z nich chrząszczy obserwowanych przez J. Gotzmana, jak również spostrzeżenia Schmidta być może świadczą o sprzyjających warunkach bytu tego gatunku, jakie powstają w koloniach jaskółki brzegówki położonych w silnie nasłonecznionych zboczach. Np. A. Szujecki obserwował tylko pojedyncze okazy *Haploglossa nidicola* (Fairm.) w gniazdach tego ptaka położonych na skierowanym ku wschodowi brzegu rzeki Broczysko koło Ostrowi Mazowieckiej.

***Aleochara ruficornis* Grav.**

Okolice Miechowa, 23 V 1946, 2 okazy, leg. M. Nunberg. Występuje w Europie zachodniej i środkowej. W Polsce wykazany z szeregu miejscowości na Śląsku (Gerhardt 1910, Wanka 1927, Kolbe 1931, Polentz 1936,

1942, 1943) oraz z okolic Przemysła (Trella 1929). Znany również z Podola (Łomnicki 1891).

Należy do rzadszych u nas gatunków z rodzaju *Aleochara* Grav. Żyje w ściółce leśnej, najczęściej wybierając jednak bardziej kserotermiczne stanowiska. Znajdywany również w norach królików (Scholz-Hinke 1919).

HISTERIDAE

Teretrius picipes (F.)

Ostrów Mazowiecka, 27 VI 1955, 1 okaz na pniu starej wierzby w pobliżu otworów żerowisk *Ptilinus fuscus* Geoff. (Sz.).

W Polsce naogół rzadki, wykazany z kilku miejscowości na Śląsku i w południowej części kraju oraz z Poznania i Mazur. Żyje jako drapieżca w chodnikach ksylofagów, w suchym drewnie starych drzew liściastych, najczęściej wierzb, rzadziej dębów. Polentz (1939) znalazł go także pod korą sosny wejmutki (*Pinus strobus* L.) u *Pityogenes chalcographus* (L.).

Onthophilus striatus (Forst.)

Beskid — Barania Góra, 23 V 1956, 1 okaz na runie leśnym, leg. H. Szczepański. Występuje w Europie i na Kaukazie.

W Polsce rozmieszczenie tego gatunku nie jest należycie poznane. Wykazany w katalogu Łomnickiego (1913) dla całego kraju oraz podany z okolic Koszalina (Lullwitz 1915) i Pucka (Lentz 1857). Ze Śląska wykazuje go tylko Horion (1949) i to ze znakiem zapytania.

Hetaerius ferrugineus (Oliv.)

Rogów koło Koluszek, 8 V 1953, 2 okazy pod korą pniaka sosny wraz z mrówkami z rodzaju *Lasius* F.; V 1954, 1 okaz pod kamieniem u *Lasius niger* (L.), (Sz.).

CLERIDAE***Thanasimus rufipes* (Brahm.) var. *femoralis* Zett.**

Pieniny, 28 V 1954, 1 okaz na dłuźycy świerkowej (K.).
Odmiana wykazana u nas dotychczas tylko ze Śląska (Ł o m n i c k i 1913).

***Thanasimus rufipes* (Brahm.) ab. *austriacus* Reitt.**

Ostrów Mazowiecka, 12 VII 1954, 1 okaz na dłuźycy w suchym borze sosnowym (Sz.). Aberacja barwna wykazana z okolic Cieszyna (W a n k a 1927).

ELATERIDAE***Idolus picipennis* Bach.**

Pieniny, 28 V 1954, 3 okazy (Sz.), det. B. B u r a k o w s k i.

***Athous rufus* (Deg.)**

Leśnictwo Borowce, Nadleśnictwo Dąbrowa Zielona, powiat Radomsko, 10 VII 1955, 1 okaz wieczorem w locie na zrębie w drzewostanie sosnowym, leg. M. K o m o s a.

***Corymbites virens* (Schrk.)**

Tatry, Kopa Magóry, 31 V 1954, 4 okazy złapane w locie w godzinach południowych na silnie nasłonecznionym zbożu (K. Sz.).

BUPRESTIDAE***Dicerca acuminata* (Pall.)**

Nadleśnictwo Jedwabna, woj. bydgoskie, 11 VII 1955, 1 okaz, leg. N i e ś p i a ł o w s k i. Występuje we wschodniej Europie, na Syberii i w Chinach. W Niemczech wykazana z Bawarii (H o r i o n 1951).

W Polsce bardzo rzadki. Znane są tylko niepewne stanowiska ze Szczecina i woj. gdańskiego (H o r i o n 1955). W katalogu Ł o m n i c k i e g o (1913) podany dla całego kraju.

***Dicerca moesta* (F.)**

Lipa koło Kraśnika Lubelskiego, 15 VII 1954, 1 okaz złapany w godzinach południowych w przerzedzonym drzewostanie sosnowym z domieszką brzozy na starej korze sosnowej (K.). Rozprzestrzeniony dość szeroko w Palearktyce, jednak w Polsce bardzo rzadki, wykazany z nielicznych miejscowości.

***Scintillatrix (=Lampra) decipiens* (Munh.)**

Nadleśnictwo Rozpuda w Puszczy Augustowskiej, lato 1956, 1 okaz, leg. J. Cholińska. Gatunek rozprzestrzeniony w Palearktyce, jednak w Polsce bardzo rzadki. Umieszczony w katalogu Łomnickiego (1913), oraz wykazany z Legnicy (Gerhardt 1910) i Paruszowic na Górnym Śląsku (Horion 1955), a także z Karpat (Nowicki 1873).

***Buprestis novemmaculata* L.**

Nadleśnictwo Wigry w Puszczy Augustowskiej, 20 VII 1956, 1 okaz w pobliżu lasu, na dłużycy świerkowej (Sz.). U nas na ogół gatunek rzadki, znajdujący na drzewach iglastych, najczęściej na sosnie.

***Buprestis octoguttata* L.**

Lipa koło Kraśnika Lubelskiego, VII 1954, 1 okaz złapany w locie w godzinach południowych, w drzewostanie sosnowym suchym z pojedynczą domieszką brzozy (K.).

***Anthaxia morio* (F.)**

Rogów koło Kuluszek, 27 V 1953, 1 okaz (K.), 13 VI 1956, 1 okaz (Sz.).

***Anthaxia sepulchralis* (F.)**

Pieniny, 13 VII 1953, 2 okazy na łące śródleśnej, na kwiatkach *Taraxacum officinale* Web. (K.).

Agrilus ater (L.)

Warszawa, ulica Rakowiecka, 11 VI 1953, liczne okazy zbierane i hodowane z grubej kory usychających topoli (*Populus berolinensis* Dipp.), (K. Sz.).

Agrilus roberti Chevr.

Brynek koło Tarnowskich Gór, 10 VI 1951, 2 okazy, 14 VI 1951, 2 okazy na liściach młodych osik rosnących nad stawem (K.) — Sękocin pod Warszawą, 22 VI 1953, 2 okazy na młodych topolach, 19 VI 1956, 3 okazy na młodych osikach w uprawie sosnowej (Sz.).

Trachys fragariae Bris.

Bojany nad Bugiem, powiat Ostrów Mazowiecka, 2 IV 1955, 2 okazy w nąpływkach Bugu rozlanego na łąki i olszynę (Sz.).

DERMESTIDAE

Dermestes szekessyi Kal.

Bojany nad Bugiem, powiat Ostrów Mazowiecka, 3 VIII 1954, 1 okaz na wilgotnej nadrzecznej łące (Sz.). Gatunek opisany w 1950 roku, znany dotychczas z Węgier, Białoruskiej SRR i Polski (Mróczkowski 1954). U nas wykazany z okolic Warszawy, Pińczowa, Przemyśla, okolic Wrocławia (Mróczkowski 1952). Znajdowany przeważnie w suchych i ciepłych środowiskach.

Globicornis marginata (Payk.)

Ostrów Mazowiecka, 23 XI 1954, 2 okazy wysiane z próchna przydrożnej wierzby (Sz.).

Trogoderma glabrum Hbst.

Ostrów Mazowiecka, 12 VII 1955, 1 okaz w ogrodzie w pobliżu kwitnącego jaśminu (Sz.).

***Anthrenus polonicus* Mrocz.**

Ostrów Mazowiecka, 7 VI 1954, 2 okazy w ogrodzie na kwiatach rabarbaru (Sz.). Gatunek opisany w 1951 roku, znany z okolic Warszawy, Rumunii i Ukrainy.

BOSTRYCHIDAE***Xylonites retusus* (Oliv.)**

Rogów koło Koluszek, rezerwat dębowy. W kwietniu 1954 zebrano nadłamane suche gałązki dębowe opalone przez *Scolytus intricatus* Ratz. W połowie maja tegoż roku wylęgło się 6 okazów (K.). Występuje w południowej i środkowej Europie, na Cyprze, Kaukazie i Syberii. W Polsce bardzo rzadki, wykazany tylko z kilku miejscowości na Śląsku (Gerhardt 1910). U nas żyje na dębie, a w Europie południowej także na winorośli.

ANOBIIDAE***Hedobia imperialis* (L.)**

Kadyny, powiat Elbląg, 6 VII 1952 zebrano na buku (*Fagus silvatica* L.) żerowisko, z którego 2-3 IX 1952 wylęgły się 2 okazy (K.). Nadleśnictwo Rymań koło Kołobrzegu, żerowisko zebrano 3 I 1957 na żarnowcu (*Sarothamnus scoparius* L.); 3 okazy wylęgły się w II 1958, leg. R. Dzieciołowski.

Na martwym buku larwy żerują w wierzchnich warstwach drewna, naruszając również korę. Chodniki przebiegają nieregularnie we wszystkich kierunkach. Obok larw żerujących spotykano (6 VII) równocześnie larwy w kolebkach poczwarkowych. Kolebka poczwarkowa znajduje się na końcu chodnika, jest zagłębiona do połowy w drewnie i ma kształt podłużnego bocheneczka zbudowanego z wapiennej substancji. Wewnątrz wyłożona jest delikatną pergaminową wyściółką.

***Ptilinus fuscus* Geoffr.**

Ostrów Mazowiecka, 6 VI 1954, 2 okazy na pniu przydrożnej wierzby (Sz.). W Polsce prawdopodobnie szeroko rozprzestrzeniony, jednakże wykazany dotychczas tylko ze

Śląska, Pomorza i okolic Przemysła (v. *flavescens* Geoffr.)
(Dominik 1954).

Xyletinus pectinatus (F.)

Ostrów Mazowiecka, 11 VII 1955, liczne okazy obserwowano o zachodzie słońca w czasie rójki. Chrząszcze latały w pobliżu starej wierzby (*Salix alba* L.) i koło okapu drewnianego domu na wysokości około 2,5-3 m (Sz.).

COLYDIIDAE

Orthocerus clavicornis (L.)

Ostrów Mazowiecka, 14 VII 1955, 1 okaz na polanie w borze sosnowym świeżym. (Sz.).

Aulonium trisulcum (Geoffr.)

Warszawa, Park SGGW, 17 IV 1956, 1 okaz pod korą wiązu opanowanego przez *Scolytus multistriatus* Marsh. (K.) Występuje w południowej i środkowej Europie. W Polsce wykazany z szeregu miejscowości na Śląsku (Gerhardt 1910, Kolbe 1931, Polentz 1940) oraz okolic Krakowa (Myczkowski 1954). Znajdywany pod korą drzew liściastych, Myczkowski wymienia go jako poważnego wroga *Scolytus scolytus* F., rzadziej *Scolytus multistriatus* Marsh.

OEDEMERIDAE

Calopus serraticornis (L.)

Ostrów Mazowiecka, 15 IV 1952, 1 okaz, 9 V 1954, 2 okazy wieczorem do światła w mieszkaniu, 1 V 1955, 1 okaz w mieszkaniu. Rogów koło Koluszek, 25 IV 1951, 2 okazy wieczorem do światła (Sz.), 2 V 1952, 2 okazy, leg. J. Tu mi łowicz. Puławy, IV 1906, 4 okazy ze zbioru ZEL. Gatunek w Polsce nieczęsto znajdujący, jakkolwiek rozprzestrzeniony od Syberii aż po środkową Europę. Sądząc po naszych obserwacjach wydaje się jednak, że ze względu na nocny tryb życia i wczesną porę lotu (kwiecień, początek maja) by-

wa po prostu trudny do zauważenia. Larwa jego żyje w starym drewnie gatunków iglastych.

RHIPIPHORIDAE

***Pelecotoma fennica* Payk.**

Ostrów Mazowiecka, 7 VII 1955, 3 okazy na pniu wierzby w chodnikach *Ptilinus fuscus* (Geoffr.), (Sz.).

***Metoecus paradoxus* (L.)**

Raba Wyżna, powiat Nowy Targ, 2 VIII 1950, 1 okaz w lesie świerkowym na ziemi (K.).

SERROPALPIDAE

***Xylita laevigata* Hell.**

Miastko, woj. koszalińskie, II 1956, 5 okazów wyhodowano z larw zebranych 7 VII 1955 w borze świeżym w próchniejącym pniaku sosnowym wysokości 1 m i średnicy około 20 cm. (K.).

***Serropalpus barbatus* (Schall.)**

Kadyny, powiat Elbląg, 15 VII 1953 znaleziono kilka uschniętych świerków z dużą ilością otworów wylotowych na pniu do wysokości około 1,5 m. W drewnie na głębokości około 1-1,5 cm znajdowały się kolebki poczwarkowe, w których było 10 poczwarek i 2 larwy. Od 23 VII do 27 VII w drewnie znajdowano przeważnie wybarwione już chrząszcze, wygryzające się z drewna. Natychmiast po otwarciu kolebek poczwarkowych przejawiały one dużą ruchliwość uciekając w szczeliny kory i w ściółkę. Ponadto larwy tego gatunku znaleziono w pniaku świerkowym 10 IV 1956 pod szczytem Łysicy w Górach Świętokrzyskich oraz w Rogowie koło Koluszek również w kwietniu 1956 (K.). Wielu autorów (np. Horion 1951) uważa ten holarktyczny gatunek za dość rzadki element borealno-górski. Wydaje się jednak, że występuje on przede wszystkim tam, gdzie rośnie świerk lub jodła.

Świadczyłoby o tym znalezienie go w Rogowie koło Kolu-
szek. Bywa jednak często, ze względu na nocny tryb życia,
przeoczany przez entomologów. O wiele łatwiej jest nato-
miast znaleźć go w stadium larwy w wyżej opisanych środo-
wiskach.

Hypulus bifasciatus (F.)

Świder pod Warszawą, II 1951, 2 okazy w pniaku olchy,
leg. J. Tumiłowicz. Pieniny, 28 V 1954, 1 okaz w próchni-
nie olchy, (Sz.).

Zilora sericea (Strm.)

Rogów koło Kolu-
szek, 15 V 1953, 1 okaz w lesie miesz-
nym (Sz.). Występuje w północno-zachodniej i środkowej
Europie, gdzie stanowi element borealno-alpejski (Horion
1951). W Polsce gatunek rzadki, wykazany z Mazur (Ho-
rion 1951), Łysej Góry w woj. opolskim, Beskidów (Ger-
hardt 1910) i okolic Przemyśla (Trella 1923, 1939). Ho-
rion natomiast nie podaje tego gatunku ze Śląska.

Żyje w grzybach nadrzewnych.

ALLECULIDAE

Prionychus melanarius (Germ.)

Lędyczek, powiat Człuchów, 27 VI 1951, 2 okazy (K.).
Ostrów Mazowiecka, 7 VII 1956, 1 okaz na suchym 2-letnim
pniaku sosny w silnie nasłonecznionej uprawie sosnowej
(Sz.). Występuje w środkowej, południowo-wschodniej i czę-
ściowo północnej Europie. W Polsce wykazany dotychczas
tylko z Pomorza (Horion 1951) i okolic Warszawy (Te-
nenbaum 1923).

Pseudocistela ceramoides (L.)

Ostrów Mazowiecka, 14 VI 1954, 2 okazy na liściach
brzozy w drzewostanie sosnowym świeżym (Sz.).

***Pseudocistela ceramboides* (L.) var. *serrata* Chev.**

Ostrów Mazowiecka, 14 VI 1954, 2 okazy na liściach brzozy w drzewostanie sosnowym; 1 VII 1952, 2 okazy na liściach *Salix cinerea* L. w borze sosnowym świeżym. Gatunek dość rzadki, najczęściej znajdowany w drzewostanach liściastych.

TENEBRIONIDAE***Opatrum riparium* Scriba.**

Skierniewice, 23 V 1922, 1 okaz na polu, 5 V 1922, 1 okaz, leg. K. Strawiński.

***Platydemia violaceum* F.**

Rogów koło Koluszek, 3 V 1954, 2 okazy w spróchniałej, porośniętej porostami i mchem korze dębu (Sz.).

***Hypophloeus fasciatus* F.**

Warszawa-Bielany, 17 VI 1952, 1 okaz na dębie w chodnikach *Lymexylon navale* (L.), leg. J. Tumiłowicz, 29 IV 1952, 1 okaz na dębie w chodnikach *Cerambyx cerdo* L. (K.).

BORIDAE***Boros schneideri* Pantz.**

Świętokrzyski Park Narodowy — Góra Chełmowa, 12 VIII 1954, 1 okaz na modrzewiu polskim (*Larix polonica* Racib.) (K).

Gatunek borealno-górski, w Europie bardzo rzadki. W Polsce znany z okolic Przemyśla (Trella 1923), Tatr (Łomnicki 1913), Białowieży (Karpiński 1949) i Mazur (Lentz 1857). Z Świętokrzyskiego Parku Narodowego wykazany z uroczyska Przyłaski (Szujewski 1958).

SCARABAEIDAE***Odonteus armiger* (Scop.)**

Słupia Nowa, powiat Kielce, 10 VIII 1954, 1 okaz wieczorem do światła (K.).

***Typhoeus typhoeus* (L.)**

Warcino, powiat Miastko, 12 VII 1948, liczne okazy w rowkach chwytnych w borze sosnowym suchym (K.). Nadleśnictwo Lędyczek, powiat Człuchów, 7 VII 1950, 1 okaz martwy w borze sosnowym suchym (K.).

Występuje lokalnie w zachodniej części Polski.

***Typhoeus typhoeus* (L.) var. *pumilus* Marsch.**

Warcino, powiat Miastko, 12 IV 1948, kilka okazów razem z formą typową (K.).

***Hoplia parvula* Kryn.**

Fronołów nad Bugiem, powiat Łosice, 20 VI 1954, 4 okazy na *Verbascum* sp. przy torze kolejowym w wykopie porośniętym pojedynczymi młodymi sosnami i brzozą, leg. H. Szczepański.

Gatunek ten należy do ciekawszych w faunie Polski, gdzie reprezentuje element bałtycko-sarmacki (V. Balthasar 1956). W Polsce dotychczas wykazany był z Zaleskiej Wydmy, powiat Słupsk (Lullwitz 1915), Helu (Węgrzecki 1932), Mazur (Łomnicki 1913, Horion 1951), Ułowa, powiat Tomaszów Lubelski (Tenenbaum 1918). Poza tym znany z nadbaltyckich republik ZSRR, skąd sięga na wschód do północnych wybrzeży morza Kaspijskiego i Aralskiego, oraz na południe do południowej Ukrainy.

LUCANIDAE***Lucanus cervus* (L.)**

Hrubieszów, 28 IV 1954, 2 martwe okazy (samce) w dąbrowie przy pniu dębu (Sz.). W związku ze zmniejszaniem się powierzchni starych dąbrów gatunek w Polsce miejscami zanikający i w związku z tym objęty ochroną. Stanowiska jego występowania powinny być systematycznie rejestrowane.

CERAMBYCIDAE***Nothorrhina punctata* (F.)**

Wies Szwejki, gmina Sterdyń, powiat Sokółów Podlaski, VII-VIII 1956, 1 okaz w spękaniach kory starej sosny w przedzonym drzewostanie, leg. W. Chołopiak. W Polsce wykazany dotychczas z nielicznych miejscowości w północno-wschodniej części kraju i okolic Warszawy (Łomnicki 1913, Hildt 1917).

***Cerambyx cerdo* L.**

Warszawa-Bielany, VI 1952, masowy pojaw chrząszczy w rezerwacie dębowym (K. Sz.). O występowaniu tego gatunku w Warszawie brak było nowszych danych (Prüffer 1955).

***Cerambyx scopoli* Fuessly**

Kadyny, powiat Elbląg, 2 samce wyhodowane w VII 1953 z larw zebranych ze spróchniałego drewna bukowego w VII 1952. W październiku 1953 w tym samym leżącym pniu bukowym żerowało kilkanaście larw tego gatunku (K.).

***Rhamnusium bicolor* Schrk. f. *gracilicorne* Thery**

Okolice Gołańczy powiat Wągrowiec, VI 1950, 1 okaz w lesie mieszanym, leg. J. Rutkiewicz. Nadleśnictwo Lędyczek powiat Człuchów, VII 1951, 1 okaz martwy w próchnie przydrożnego jaworu (*Acer pseudoplatanus* L.) (K.), Warszawa-Bielany, 17 VI 1951, 1 okaz w próchnie topoli, Warszawa, ul. Rakowiecka, 17 VI 1953, 2 okazy na uschniętej topoli (*Populus berolinensis* Dipp.) (Sz.).

***Cortodera femorata* (F.)**

Rogów koło Koluszek, 25 V 1952, 1 okaz na runie w lesie mieszanym (Sz.).

***Necydalis major* L.**

Lędyczek, powiat Człuchów, 8 VIII 1951, 1 okaz w locie nad drogą w godzinach południowych. (K.), Kadyny, powiat Elbląg, 20 VII 1952, 2 samice i 1 samiec (okazy wybarwione) w kolebkach poczwarkowych w drewnie osiki (*Populus tremula* L.) (K.), Małkinia, powiat Ostrów Mazowiecka, 30 VI 1954, 1 samiec na pniu wierzby (*Salix alba* L.), Orło, powiat Ostrów Mazowiecka, 14 VII 1955, 1 samica na pniu wierzby (*Salix alba* L.) na łące (Sz.).

***Nathrius brevipennis* (Muls.)**

Warszawa, 17 VI 1955, 1 okaz w gmachu Instytutu Badawczego Leśnictwa. W zimie 1955/56, oraz latem 1956 liczne okazy wyhodowane z kosza wiklinowego znajdującego się w gmachu IBL i pochodzącego prawdopodobnie z opakowania starej przesyłki zagranicznej.

Gatunek nowy dla fauny Polski,¹ dotychczas znany z południowej i środkowej Europy (między innymi z Czechosłowacji i Niemiec), Kaukazu, Iranu, Pn. Afryki (Horion 1951, Heyrovsky 1955). W Europie środkowej stanowi element zawleczony i zaaklimatyzowany.

***Rhopalopus femoratus* (L.)**

Podkowa Leśna pod Warszawą, 19 V 1951, 1 okaz na liściach dębu (Sz.). Gatunek w Polsce rzadki, a z okolic Warszawy i środkowej Polski dotąd nie wykazany.

***Phymatodes glabratus* (Charp.)**

Nadleśnictwo Lędyczek, powiat Człuchów, 3 IX 1951, 10 okazów wybarwionych w kolebkach poczwarkowych na suchym jałowcu (*Juniperus communis* L.) w borze sosnowym świeżym.

¹ Już po oddaniu niniejszej pracy do druku ukazała się publikacja Z. Śliwińskiego (Pol. Pismo Entom., 28, 1958, p. 129-131), w której autor wymienia ten gatunek z Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego.

Występuje w południowej i środkowej Europie. W Polsce bardzo rzadki, wykazany ze Śląska (Horion 1951), Poznańskiego (Łomnicki 1913), Złotego Potoku koło Częstochowy i okolic Krakowa (Hildt 1917).

Phymatodes alni (L.)

Las Kabacki koło Warszawy, 26-29 I 1954, 2 okazy wyhodowane z larw żerujących w cienkiej uschniętej gałązce dębu w lesie mieszanym, zebranej 18 X 1953 (K.).

Chlorophorus varius (Müll.)

Ostrów Mazowiecka, 25 VII 1951, 1 okaz, 12 VII 1954, 1 okaz, 4 VIII 1954, 1 okaz, 4 IX 1955, 1 okaz. Wszystkie okazy na kwiatach krwawnika (*Achillea millefolium* L.) w ogrodzie lub nad rzeką Broczysko, w miejscach silnie nasłonecznionych w godzinach południowych (Sz.). Występuje w Azji Mniejszej, południowo zachodniej Syberii, południowej i środkowej Europie oraz na Kaukazie.

Rozprzestrzenienie tego gatunku w środkowej Europie i w Polsce nie jest dokładnie poznane. Np. nie ma go prawdopodobnie w Czechach, na Śląsku jest nadzwyczaj rzadki, a w Niemczech występuje lokalnie (Horion 1951). W Polsce wymieniony w katalogu Łomnickiego (1913), a później wykazany z Puław (Ciszkievicz 1925), Przemysła (Trella 1925), Urli (Hildt 1917, Stobiecki 1939), Gdańska (Horion 1951), Wiązowny, Chełma Lubelskiego (Hildt 1917) oraz Puszczy Białowieskiej (Karpiński 1949a). Wydaje się, że we wschodniej Polsce jest częstszy niż w zachodniej, jednakże występuje lokalnie, wybierając ciepłe nasłonecznione miejsca. Larwa żyje w drzewach owocowych, olchach, wierzbach, jaworach (Heyrowski 1955).

Mesosa curculionoides (L.)

Podkowa Leśna pod Warszawą, 19 VI 1954, 6 okazów na szczapach i ściętych gałęziach dębowych w przerzedzonym drzewostanie (K. Sz.).

Jednocześnie obserwowano masową rójkę *Plagionotus detritus* (L.), *Agrilus elongatus* Hbst. Mniej licznie występowały *Plagionotus arcuatus* (L.), *Phymatodes testaceus* (L.), *Xylotrechus antilope* (Schrk.) oraz *Agrilus biguttatus* (F.).

***Pogonocherus hispidus* (L.)**

Świętokrzyski Park Narodowy, uroczysko Psarska Góra, IX 1955, 3 okazy wyhodowane z suchej gałązki jemioli (*Viscum abietis* Beck.), zebranej 29 VI 1954 (Sz.).

***Pogonocherus decoratus* Fairm.**

Ostrów Mazowiecka, 29 VII 1955, 1 okaz na płocie sosnowym w miejscu nasłonecznionym (Sz.), Rogów koło Kolu-szek, 29 V 1952, 1 okaz, leg. T. Malinowski.

***Pogonocherus ovatus* (Goeze)**

Szczytna Śląska, pow. Kłodzko, 29 IV 1955, 1 okaz (K.), Świętokrzyski Park Narodowy, Święta Katarzyna, 11 IV 1956, i okaz pod łuskami kory przy szyi korzeniowej starej, samotnie rosnącej jodły, wraz z *Dromius agilis* (F.) i *Aphidecta oblitterata* (L.), (Sz.).

***Acanthocinus griseus* (F.)**

Jabłonna pod Warszawą, 27 II 1952, 1 samiec i samica na oknie w wyluszczeni szyszek sosnowych (Sz.).

***Exocentrus lusitanus* (L.)**

Srokowo, powiat Kętrzyn, VIII 1956, 1 okaz w locie, leg. J. Rutkiewicz.

***Phytoecia pustulata* (Schrk.)**

Orło, powiat Ostrów Mazowiecka, 8 VI 1953, 1 okaz skoszony na pastwisku (Sz.).

***Phytoecia virgula* (Charp.)**

Reguły pod Warszawą, 15 IV 1952, 1 okaz (K.).

***Oberea linearis* (L.)**

Rogów koło Koluszek, 5 VI 1952, 1 okaz na liściach grabu (*Carpinus betulus* L.) w borze mieszanym (Sz.).

CHRYSOMELIDAE***Cryptocephalus populi* Suffr.**

Sękocin pod Warszawą, 23 VI 1953, 1 okaz na liściach młodej topoli (Sz.). Rozprzestrzeniony w południowej i środkowej Europie. W Polsce bardzo rzadki; wymieniony w katalogu Łomnickiego (1913) oraz wykazany z kilku miejscowości na Śląsku (Gerhardt 1910).

***Sermylassa halensis* (L.)**

Pomiechówek pod Warszawą, 30 X 1955, 1 okaz w spróchniałym pniaku sosnowym, leg. L. Kózka. Występuje w zachodniej, środkowej i południowej Europie oraz w południowej części Europy północnej.

W Polsce wykazany głównie z zachodniej części kraju (Kinell, Kuntze 1931, Gerhardt 1910, Szulcowski 1922, Myrdzik 1933), oraz z Pucka, Rzućewa i Helu (Bartoszyński 1937). Lentz (1857) wymienia ten gatunek z południowych Prus i Królewca.

***Pilemostoma fastuosa* (Schall.)**

Pomiechówek pod Warszawą, 1 IV 1951, 1 okaz w napływkach (Sz.). Mierzvice nad Bugiem, powiat Łosice, 13 VI 1956, 1 okaz, leg. H. Szczepański.

ANTHRIBIDAE***Platyrhinus resinosus* (Scop.)**

Bieszczady — zbocze Tarnicy, 23 VI 1955, 1 okaz siedzący na czole kłody bukowej (K.); Zwierzyniec koło Zamościa, 7 IX 1955, 1 okaz, leg. F. Buczak.

***Tropideres albirostris* (Hbst.)**

Podkowa Leśna pod Warszawą, 17 VI 1954, 1 okaz na szczapie dębowej w starodrzewiu dębowym (Sz.); Jordanów Podhalański, 30 VIII 1948, 1 okaz na *Alnus incana* Moench. leg. M. N u n b e r g.

***Tropideres undulatus* (Panz.)**

Ostrów Mazowiecka, 7 V 1954, 2 okazy wyhodowane z suchej gałęzi jabłoni opanowanej przez *Scolytus rugulosus* Müll., zebranej w II 1954 (Sz.).

***Anthribus albinus* (L.)**

Brynek, powiat Tarnowskie Góry, 10 VI 1951, 1 okaz (K.).

ATTELABIDAE***Lasiorrhynchites cavifrons* (Gyll.)**

Rogów koło Koluszek, 29 V 1952, 1 okaz (Sz.), 31 V 1952, 1 okaz, leg. T. M a l i n o w s k i. Występuje w południowej i środkowej Europie, na Ukrainie i Zakaukaziu. W Polsce wykazany z zachodniej części kraju: Śląsk (Gerhardt 1910, Polentz 1936), Pomorze (Labler 1921). Larwa tego gatunku żyje w cienkich pędach dębów.

***Lasiorrhynchites coeruleocephalus* (Schall.)**

Lipa koło Kraśnika Lubelskiego, VII 1954, 1 okaz na liściach brzozy w przeredzonym drzewostanie sosnowym suchym (K.). Z południowo-wschodniej części Polski gatunek ten nie był dotychczas wykazany.

***Chonostrophoeus tristis* (F.)**

Jaworne w Bieszczadach, 19 VII 1955, 1 okaz na liściach jaworu (*Acer pseudoplatanus* L.) (Sz.). Forma typowa tego gatunku występuje w południowej i środkowej Europie. W Polsce wykazany z szeregu miejscowości na Śląsku (G e r

hardt 1910) i okolic Przemyśla (Trella 1934, Smreczyński 1953). W Bieszczadach w miejscu znalezienia tego gatunku na zboczach Jawornego obserwowano na młodych jaworach liczne liście zwinięte do połowy (w tutki). Jawor (*Acer pseudoplatanus* L.) jest tu prawdopodobnie rośliną żywicielską tego zwijacza. Ter Minasjan (1950) wymienia jako rośliny żywicielskie klon, dąb i czeremchę.

CURCULIONIDAE

Apion formaneki Wag.

Świętokrzyski Park Narodowy, uroczysko Psarska Góra, 2 X 1952, 3 okazy wyhodowane z nasion *Genista tinctoria* L. (Sz.), det. St. Smreczyński.

Otiorrhynchus bisulcatus F. ab. *subauriculatus* Reitt.

Bieszczady, 1 okaz przy drodze z Wetliny do Ustrzyk Górnych (K.). Forma typowa tego gatunku występuje we wschodnich Alpach, Karpatach oraz w Jugosławii (Horion 1951). Odmiana wykazana w Polsce z Karpat środkowych (Smreczyński 1936) i Pienin (Smreczyński 1949).

Polydrosus inustus Germ.

Okolice Słupi Nowej, powiat Kielce, 29 V 1956, 1 okaz na kserotermicznej ścianie „Zaprust” o południowej ekspozycji (Sz.). Gatunek ten, stanowiący w naszej faunie element pontyjski, był dotychczas wykazany z okolic Przemyśla (Trella 1934, Smreczyński 1953), okolic Krakowa (Smreczyński 1949) i Gocławka pod Warszawą (1 okaz ze zbioru W. Mączyńskiego — Smreczyński 1931).

Polydrosus ruficornis Bond.

Bieszczady — Ustrzyki Górne, 23 VII 1955, 1 okaz (Sz.). Gatunek borealno-górski występujący w północnej i środkowej Europie i na Syberii. W Polsce wykazany z nielicznych stanowisk: Ustroń, Cieszyn (Gerhardt 1910), okolice Prze-

myśla (Trella 1934), Brudzyń w Wielkopolsce (Szulcowski 1922).

***Barypithes mollicomus* (Ahr.)**

Brynek koło Tarnowskich Gór, 20 VI 1951, 2 okazy (K.). Występuje w Europie środkowej. W Polsce rzadki, wykazany z Legnicy, Jeleniej Góry, Góry (Gerhardt 1910), Mazur (Łomnicki 1913), Krakowa i Sopot (Tenenbaum 1931) oraz Warszawy (Tenenbaum 1937).

***Barypithes gabrieli* Pen.**

Ostrów Mazowiecka, 2 VI 1951, 1 okaz (Sz.). Występuje w Europie środkowej i wschodniej. Dotychczas wykazany z Warszawy (Tenenbaum 1933), Białowieży, Krakowa (Smreczyński 1934), okolic Przemyśla (Trella 1934) oraz ze Śląska (Horion 1951).

***Phloeophagia spadix* (Hbst.)**

Ostrów Mazowiecka, 8 VI 1952, 1 okaz, 28 VI 1955, 1 okaz w ogrodzie (Sz.).

***Notaris maerkeli* Boh.**

Orło, powiat Ostrów Mazowiecka, 6 XI 1954, 1 okaz na torfiastej łące (Sz.).

***Tychius lineatulus* Steph.**

Orło, powiat Ostrów Mazowiecka, 21 III 1954, 1 okaz w napływkach, Ostrów Mazowiecka, 7 VI 1954, 1 okaz w borze sosnowym świeżym (Sz.).

***Magdalis nitida* (Gyll.)**

Kadyny, powiat Elbląg, VII 1952, 1 okaz, leg. Z. Lewandowski.

***Trachodes hispidus* (L.)**

Rogów koło Koluszek, 21 X 1954, 1 okaz w dąbrowie (Sz.).

***Plinthus tischeri* Germ.**

Bukowa Góra koło Zwierzyńca, 10 VII 1955, 2 okazy, leg. F. Buczak. Występuje w górach południowo wschodniej części Europy środkowej. W Polsce znany z Sudetów, Karkonoszy, Karpat, okolic podgórskich: Przemyśl (Trella 1934), Taciszów, powiat Gliwice (Polentz 1935) oraz Łysicy w Górach Świętokrzyskich (Szujewski 1957).

***Hypera rubi* Krauss.**

Jaworne w Bieszczadach, 19 VII 1955, 1 okaz (Sz.). W Polsce znany na podstawie 1 okazu z Rytra (Smreczyński 1926), a nadto z okolic Przemyśla (Trella 1934).

***Phytonomus elongatus* (Payk.)**

Ostrów Mazowiecka, 6 VII 1953, 1 okaz w olszynie. (Sz.).

***Baris spitzyi* Hochh.**

Ostrów Mazowiecka, 16 V 1954, 3 okazy na wysychających kościach na piaszczystych wydmach; 24 IX 1955, 1 okaz w korzeniu *Artemisia campestris* L. na suchym piaszczystym utorze (Sz.).

Występuje w południowej Rosji, na Kaukazie, w Kirgizji i Turkiestanie. W Polsce wykazany dotychczas z okolic Warszawy (Smreczyński 1931) i Siennicy (Bartoszyński 1937). Bartoszyński znajdował go również na miejscach piaszczystych przy korzeniach *Artemisia campestris* L.

***Baris analis* (Ol.)**

Zegrze nad Bugiem, powiat Nowy Dwór Mazowiecki. 18 IV 1956, 1 okaz z napływków (Sz.). Występuje w południowej i środkowej Europie. W Polsce spotykany rzadko

i pojedynczo. Gerhardt (1910) podaje go z Wrocławia, Trella (1934) z Przemyśla, a Smreczyński (1931) z Bielani i Jabłonny pod Warszawą.

***Gymnetron bipustulatus* (Rossi)**

Świętokrzyski Park Narodowy, Święty Krzyż, 27 VI 1954, 4 okazy na *Scrophularia nodosa* (L.); Rogów koło Kuluszek, 30 X 1952, 1 okaz w ściółce lasu mieszanego. (Sz.).

***Gymnetron bipustulatum* (Rossi) ab. *fuliginosum* Rosenh.**

Świętokrzyski Park Narodowy, Święty Krzyż, 27 VI 1954, 1 okaz na *Scrophularia nodosa* L. (Sz.).

***Nanophyes globiformis* Kiesw.**

Orło, powiat Ostrów Mazowiecka, 17 X 1954, 1 okaz wysiany na bagnistej łące (Sz.). Znany dotychczas z Europy południowej i południowej części Europy środkowej oraz z północno-zachodniej Afryki (Horion 1951). W Polsce wykazany ze Śląska (Horion 1951) i okolic Augustowa (Smreczyński - praca w druku).

SCOLYTIDAE

***Xylechinus pilosus* (Knoch.)**

Warcino, powiat Miastko, IX 1948, liczne opuszczone żerowiska na suchym świerku (*Picea excelsa* Link.) (K.); Kadyny, powiat Elbląg, 8 VII 1952, 7 okazów i liczne żerowiska na suchym świerku o średnicy około 25 cm, na wysokości od 1,3 m do 2,5 m. Z Polski północnej gatunek ten nie był dotychczas wykazany.

***Phloeosinus thujae* (Perr.)**

Nadleśnictwo Lędyczek, powiat Człuchów, 1 I 1950, w ogrodzie na cienkich gałązkach *Juniperus virginiana* L. Liczne żywe chrząszcze w chodnikach macierzystych oraz żerujące larwy (K.). Na zewnętrznej stronie kory widoczne były wysypujące się trocinki. W tym dniu temperatura wa-

hała się około 0° C. W Nadleśnictwie Lędyczek gatunek ten był poza tym bardzo pospolity na licznych usychających jałowcach w borze sosnowym świeżym. Jego masowe występowanie zostało spowodowane osłabieniem i usychaniem jałowców (*Juniperus communis* L.), które nastąpiło na skutek pożarów przyziemnych jakie nawiedziły drzewostany Nadleśnictwa Lędyczek w latach 1947-1948. Ostrów Mazowiecka, 4 X 1954, 2 martwe okazy na uschniętym jałowcu pospolitym (*Juniperus communis* L.) na skraju boru świeżego sosnowego (Sz.). Terespol nad Bugiem „Las Nepelski”, 30 XII 1957, kilka opuszczonych żerowisk na uschniętym jałowcu pospolitym w borze mieszanym (K.). Stanowisko to przesuwano 100 km dalej na wschód dotychczas znaną wschodnią granicę występowania tego gatunku (Nunberg 1954).

Dryocetinus alni Georg.

Kadyny, powiat Elbląg, 27 VII 1952, liczne wybarwione chrząszcze pod korą leżącej olchy (*Alnus glutinosa* Gaertn.) na całej długości pnia (około 8 m) (K.).

SUMMARY

In the present paper the authors give many new localities of Poland for several rare species belonging to the order *Coleoptera*. The record of species is based on the authors' own collections and also on the collections of the Institute of Forest-Entomology in the College of Agriculture in Warsaw. The majority of the species was collected in the woodlands. Faunistic notes were completed with biological and ecological observations. Two species: *Lithocharis nigriceps* Kr. (*Staphylinidae*) and *Nathrius brevipennis* (Muls.) (*Cerambycidae*) are new to the Polish fauna.

PIŚMIENNICTWO — LITERATURE

- Balthasar, V., Fauna ČSR, sv. 8, Brouci Listorzi, *Lamellicornia* Dil. I, *Lucanidae*—*Rohacoviti*, *Scarabaeidae*—*Vrubounoviti*, Praha 1956.
 Bartoszyński, A., Przyczynek do fauny biegaczowatych (*Carabidae*) i ryjkowców (*Curculionidae*) Mazowska, Pol. Pismo Ent., 14-15, 1937a, p. 114-131.

- Bartoszyński, A., Studia koleopterologiczne na wybrzeżu polskim Bałtyku. Dalszy ciąg badań nad chrząszczami Helu, *Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol.*, 3, 1937b, p. 69-80.
- Borusiewicz, A., Kapuściński, St., Materiały do znajomości roziedlenia w lasach polskich rodzaju Biegacz—*Carabus* Lin. (*Carabidae*, *Coleoptera*), *Prace Roln. Leśne*, Nr 54, 1950, p. 1-23.
- Ciszkiewicz, H., Materiały do fauny kózek Polski (*Coleoptera*, *Cerambycidae*), *Pol. Pismo Ent.*, 4, 1925, p. 209-215.
- Dominik, J., „Klucze do oznaczania owadów Polski”, Część XIX: Chrząszcze—*Coleoptera*, zeszyt 41: Kółatki—*Anobiidae*, Warszawa 1955.
- Gerhardt, J., Verzeichnis der Käfer Schlesiens preussischen und österreichischen Anteils, geordnet nach dem *Catalogus Coleopterorum Europae vom Jahre 1906*, III Aufl., Berlin 1910.
- Hansen, V., Danmarks Fauna, Bd. 57: Biller, XV Rovbiller, 1. Del., København 1951.
- Heyrovsky, L., Fauna ČSR, sv. 5, Tesarikoviti—*Cerambycidae* (Rad: Brouci—*Coleoptera*), Praha 1955.
- Hildt, L., Spis owadów znalezionych pod Warszawą oraz okolicach w promieniu 40 km. odległych, *Pam. Fizjogr.*, 19, 1907, p. 59-80.
- Hildt, L., Owady krajowe, Kózkowate (*Cerambycidae*), *Pam. Fizjogr.*, 24, 1915, p. 1-141.
- Horion, A., Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer, Bd. II, *Palpicornia—Staphylinoidea* (ausser *Staphylinidae*), Frankfurt am Main 1949.
- Horion, A., Verzeichnis der Käfer Mitteleuropas (Deutschland, Österreich, Tschechoslovakei) mit kurzen faunistischen Angaben, Stuttgart 1955.
- Horion, A., Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer, Bd. IV, *Sternoxia* (*Buprestidae*), *Fossipedes*, *Macroductylia*, *Brachymera*, München 1955.
- Jacentskowskij, E., Zamietki o żukach Stafilinach russoj fauny (*Coleoptera*, *Staphylinidae*), *Ruskoje Ent. Obozr.*, 12, 1912, p. 452-467.
- Karpiński, J.J., Kózki (*Cerambycidae*) Puszczy Białowieskiej, *Rozpr. i Sprawozd. IBL Ser. A*, Nr 55, Warszawa 1949.
- Karpiński, J.J., Materiały do bioekologii Puszczy Białowieskiej, Warszawa 1949.
- Karpiński, J.J. i Makólski, J., Biegaczowate (*Carabidae—Coleoptera*) w biocenozie lasu Białowieskiego Parku Narodowego, *Roczniki Nauk Leśn.*, 5, 1954, p. 105-136.
- Kinzel, J. i Kuntze, R., Chrząszcze i motyle krajowe, przewodnik do określania rodzin i rodzajów, Warszawa 1931.
- Kolbe, W., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, *Jahrsh. d. Ver. f. Schl. Insekt.*, 14, 1924, p. 40-55.
- Kolbe, W., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, *Zeit. f. Ent.*, 15, 1927, p. 2-14.

- Kolbe, W., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 16, 1928, p. 1-10.
- Kolbe, W., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 17, 1931, p. 8-17.
- Kotula, B., Przyczynek do fauny chrząszczy Galicji, Spraw. Kom. Fizjogr., 7, 1873, p. 53-90.
- Labler, K., Zweiter Nachtrag der im Regierungsbezirk Köslin in Pommern aufgefundenen Käfer, Stett. Ent. Ztg., 82, 1921, p. 188.
- Lentz, Neues Verzeichnis der Preussischen Käfer, Königsberg 1857.
- Lullwitz, A., Verzeichnis der in Regierungsbezirk Köslin aufgefundenen Käfer, Stett. Ent. Zgt., 76, 1915, p. 1-60.
- Łomnicki, M., Muzeum Imienia Dzieduszyckich we Lwowie, Dział I Zoologiczny, Oddział zwierząt bezkręgowych. IV. Chrząszcze czyli Tęgoskrzydłe (*Coleoptera*), Lwów 1886.
- Łomnicki, M., Wykaz chrząszczy nowych dla fauny Galicji, Spraw. Kom. Fizjogr., 26, 1891, p. 16-25.
- Łomnicki, M., Wykaz chrząszczy czyli Tęgopokrywych (*Coleoptera*) ziem polskich (*Catalogus Coleopterorum Poloniae*), Kosmos, 38, 1913, p. 21-155.
- Makólski, J., Przegląd środkowo-europejskich gatunków z pokrewieństwa *Badister bipustulatus* Fabr. wraz z opisem nowego gatunku (*Col. Carabidae*), Ann. Mus. Zool. Pol., 15, 1952, p. 7-23.
- Makólski, J., Rodzina *Carabidae* w zbiorze Wojciecha Mącznyńskiego (*Coleoptera*), Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol., 6, 1952a, p. 207-241.
- Mroczkowski, M., Materiały do poznania *Dermestidae* wraz z opisem nowego gatunku oraz nowego podgatunku (*Coleoptera*), Ann. Mus. Zool. Pol., 15, 1952 p. 25-32.
- Mroczkowski, M., „Klucze do oznaczania owadów Polski”, Część XIX: Chrząszcze—*Coleoptera*, zeszyt 52: Skórniki—*Dermestidae*, Warszawa 1954.
- Myczkowski, St., O biologicznym zwalczaniu szkodników wywołujących zamieranie wiązków, Chronmy Przyr. Ojcz., 10, 1954, z. 6, p. 3-20.
- Myrdzik, K., Materiały do fauny chrząszczy lądowych województwa poznańskiego, Prace Kom. Mat.-Przyr. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Ser. B., 6, 1933, p. 173-194.
- Nowicki, M., Beiträge zur Insektenfauna Galiciens, Kraków 1873.
- Nunberg, M., „Klucze do oznaczania owadów Polski”, Część XIX: Chrząszcze—*Coleoptera*, zeszyt 99-100. Korniki—*Scolytidae*, Wyrynniki—*Platypodidae*, Warszawa 1954.
- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 17, Nr. 4, 1935, p. 6-9.
- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 18, Nr. 1, 1936, p. 2-9.

- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent. 18, Nr. 2, 1937, p. 6-15.
- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 18, Nr. 3, 1939, p. 4-11.
- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 18, Nr. 4, 1940, p. 6-11.
- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 19, Nr. 1, 1942, p. 4-11.
- Polentz, G., Beiträge zur schlesischen Käferfauna, Zeit. f. Ent., 19, Nr. 2, 1943, p. 6-9.
- Prüffer, J., Zmiany zachodzące w faunie owadów Polski obserwowane w latach ostatnich, Pol. Pismo Ent., 24, supl. 2, 1955, p. 85-111.
- Schmidt, G., Biologische und faunistische Beiträge zur Kenntnis der pommerschen Fauna unter besonderer Berücksichtigung der Käfer, Dohrniana, 14, 1935, p. 101-121.
- Scholz, R., Hinke, O., Käfer in Bauten und Nestern, Jahresheft des Ver. f. Schl. Insekt., 10-12, 1919, p. 29-37.
- Smreczyński, St., O krajowych gatunkach rodzaju *Hypera* Germ. (*Col. Curculionidae*), Pol. Pismo Ent., 5, 1926, p. 1-3.
- Smreczyński, St., Zbiór ryjkowców śp. Wojciecha Mączyńskiego, Spraw. Kom. Fizjogr., 65, 1931, p. 1-24.
- Smreczyński, St., Uwagi o ryjkowcach II, Pol. Pismo Ent., 12, 1934, p. 50-61.
- Smreczyński, St., Materiały do fauny Polski. Ryjkowce. (*Curculionidae*) Muzeum Fizjograficznego Polskiej Akademii Umiejętności. Część I., Spraw. Kom. Fizjogr., 70, 1936, p. 73-100.
- Smreczyński, St., Uwagi o ryjkowcach (*Curculionidae*, *Coleopt.*) Polski i krain sąsiednich, Pol. Pismo Ent., 19, 1949, p. 149-173.
- Smreczyński, St., Fauna ryjkowców (*Col. Curculionidae*) okolic Przemyśla na przestrzeni 50 lat, Pol. Pismo Ent., 23, 1955, p. 53-70.
- Stobiecki, S., Chrząszcze (*Col.*) W. Mączyńskiego w zbiorach entomologicznych Śląskiego Muzeum Przyrodniczego w Katowicach. Kózki (*Cerambycidae*), Spraw. Kom. Fizjogr., 72, 1939, p. 263-268.
- Szujecki, A., Notatki o ryjkowcach (*Col. Curculionidae*), Pol. Pismo Ent., 26, 1957, p. 171-174.
- Szujecki, A., Spostrzeżenia o faunie chrząszczy Świętokrzyskiego Parku Narodowego, Zeszyty Nauk. SGGW, Leśnictwo, 1958, p. 83-93.
- Szulczewski, J. W., Fauna naśnieżna Wielkopolskiego Parku Narodowego, Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Monogr. nad Przyr. WPN pod Poznaniem, 2, z. 1, 1947, p. 1-17.
- Szulczewski, J. W., Chrząszcze Wielkopolski, Prace Kom. Mat. Przyr. Pozn. Tow. Przyj. Nauki, ser. B, 1, 1922, 183-242.
- Tenenbaum, Sz., Chrząszcze (*Coleoptera*) zebrane w Ordynacji Zamojskiej, Pam. Fizjogr., 21, 1913, p. 3-72.
- Tenenbaum, Sz., Dodatek do spisu chrząszczy z Ordynacji Zamojskiej, Pam. Fizjogr., 25, 1918, p. 1-35.

- Tenenbaum, Sz., Przybytki do fauny chrząszców Polski od r. 1913. Rozpr. i Wiad. z Muz. im. Dzied., 7-8, 1923, p. 136-186.
- Tenenbaum, Sz., Nowe dla Polski gatunki i odmiany chrząszczy, oraz nowe stanowiska gatunków dawniej podawanych. V., Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol., 1, 1931, p. 329-359.
- Tenenbaum, Sz., Nowe dla Polski gatunki i odmiany chrząszczy. VI., Fragm., Faun. Mus. Zool. Pol., 2, 1933, p. 5-8.
- Tenenbaum, Sz., Nowe dla Polski gatunki i odmiany chrząszczy, VII., Pol. Pismo Ent., 14-15, 1937, p. 336-345.
- Tenenbaum, Sz., Nowe dla Polski oraz rzadsze gatunki i odmiany chrząszczy. VIII., Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol., 3, 1938, p. 415-429.
- Ter Minasjan, M. E., Fauna SSSR, Nasiekomyje żestkokrzyłyje, t. 27, cz. 2, Dołgonosiki Trubkowierty (*Attelabidae*), Moskwa 1950.
- Trella, T., Wykaz chrząszców okolic Przemyśla (*Heteromera*), Pol. Pismo Ent., 2, 1923, p. 12-19.
- Trella, T., Wykaz chrząszców okolic Przemyśla, *Elateridae*—Sprężyki, *Eucnemidae*—Goleńczyki, *Cerambycidae*—Kózki, Pol. Pismo Ent., 4, 1925, p. 92-96.
- Trella, T., Chrząszcze Przemyśla i okolicy, *Staphylinidae*, *Pselaphidae*, *Clavigeridae*, Pol. Pismo Ent., 8, 1929, p. 75-88.
- Trella, T., Wykaz Chrząszców okolic Przemyśla, Ryjkowce—*Curculionidae*, Pol. Pismo Ent., 12, 1934, p. 6-16.
- Trella, T., Notatki koleopterologiczne z okolic Przemyśla I, Pol. Pismo Ent., 16-17, 1939, p. 59-86.
- Wallis, W., przyczynek do znajomości kusaków Polski południowej (*Col.*, *Staphyl.*), Złoty Szlak, 1, 1938 (odbitka, 4 str. nie numerowane).
- Wanka, Th., Dritter Beitrag zur Coleopterenfauna von Oesterr.-Schlesien, Ent. Bl., 16, 1920, p. 202-213.
- Wanka, Th., IV. Beitrag zur Coleopterenfauna von Schlesien, Wien. Ent. Ztg., 44, 1927, p. 1-32.
- Węgrzecki, M., Studia koleopterologiczne na wybrzeżu Polskim. I. Dotychczasowe wyniki badań nad chrząszczami Helu, Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol., 1, 1932, p. 465-505.
- Złotorzycki, J., Kilka uwag nad chrząszczami Sobótki, Pol. Pismo Entom., 18, 1949, p. 257-262.